

ЧАСТ 3

ПОЛИТИЧЕСКОТО ПРАВОСЪДИЕ СРЕЩУ БИВШИТЕ ХОРА

ГЛАВА 9

СЛЕДСТВИЕТО КАТО ИНСТРУМЕНТ ЗА САМОРАЗПРАВА

След национализацията, извършена през 1947 г., за много от стопанските неуспехи, дължащи се най-често на разхищения, лоша трудова и технологична дисциплина, нереални производствени планове, кражби и аварии, предизвикани от работници, са обвинявани инженерните и техническите кадри, завършили образованието си преди 9 септември 1944 г., както и бившите собственици на предприятията, останали на работа в тях. Годици наред БКП поддържа тезата, че с увеличаване на постиженията на социализма в България класовата борба се ожесточава и врагът се опитва да се промъкне в държавния апарат и стопанските предприятия, за да вреди и саботира. В борбата си срещу социализма, твърдят от Държавна сигурност, капиталистическите разузнавания разчитат на бивши хора, остатъци от експлоататорските класи, както и на дълбоко законспирирана агентура сред специалистите, завършили висшето си образование в чужбина²⁹⁶.

През 50-те години на XX век много висококвалифицирани специалисти от най-важните отрасли на икономиката са вкарани в политически съдебни процеси, основани на фалшиви обвинения. Под ръководството на ЦК на БКП започват политически чистки по модела на НКВД в СССР, при организирането и провеждането на които огромна роля изиграва следствиеният апарат на Държавна сигурност.

На среща с ръководството на следствения отдел на ДС през есента на 1949 г. секретарят на Политбюро на ЦК на БКП Вълко Червенков заявява, че „следствиеният апарат на Държавна сигурност не може да има

²⁹⁶ АКРДОПБГДСРСБНА, ф. 66, оп. 1, а.е. 39, л. 40–41, протокол „Б“ № 5 от 21 ноември 1953 г., решение на Политбюро относно работата на органите на МВР.

друго ръководство извън партията и хората в него нямат нищо друго освен партийни интереси: „...работата няма да се свърши с процеса на Трайчо Костов. Ние ще трябва да обновим целия държавен апарат и да направим сериозни изводи за нашата работа“²⁹⁷.

Следователите щедро са възнаградени за подготовката на процеса срещу Трайчо Костов и неговата група. През февруари 1950 г. 77 служители на ДС в София получават общо 1,63 млн. лв. от специалната каса на ДС, а още 165 хил. лв., са раздадени на нейни служители в страната. За следствието и процеса срещу помощник-министрите 50 души са наградени с 1,229 млн. лв., други стотина щатни следователи получават за дълга и непрекъсната работа (над 14 часа на ден) допълнителни възнаграждения, а още над 2 млн. лв. са раздадени на нещатни следователи биячи, които помагат следователите садисти²⁹⁸.

За времето от 1 май 1947 г. до 31 декември 1948 г. Николай Задгорски, Стефан Богданов, Богдан Думков и др. ръководители на ДС са изразходвали от специалната каса на ДС безотчетни средства в размер на 89 022 899 лв.²⁹⁹ В този период касата е захранена с около 30 млн. лв., изтеглени от сметка „ТВО“. Всъщност с парите, изработени с каторжния труд на концлагеристите в ТВО и предназначени за издръжка на концлагерите, са финансирани операциите на Държавна сигурност, включително инквизициите в следствия и отдел.

В края на 40-те години, успоредно с процеса срещу Трайчо Костов и неговото обкръжение, започват масови арести с цел откриване и неутрализиране на вражески лица и вредители извън БКП. Стефан Богданов е първият ръководител след „Девети“ на контраразузнаването – отделение „Б“ на ДС. През 1949 г., вече като началник на следствия отдел на Дирекция „Държавна сигурност“, той признава в отчета си за работата на отдела през 1948 г., че следствената дейност на ДС е провеждана „като единствен метод в работата с врага, без предварителни сериозни данни и агентурни материали, чрез повсеместни задържания, затлачване на ареста и прилагане на метода на непрекъснатия разпит, който подобри до-

²⁹⁷ АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 10ТК, оп. А1, а.е. 19, т. 2, л. 121–124, стенограма от среща между представители на ПБ на ЦК на БКП и ръководството на следствия отдел на ДС, София, 1949 г.

²⁹⁸ АКРДОПБГДСРСБНА, ф. 1, оп. 3, а.е. 71, материали (заповеди, предложения, списъци и др.) за награждаване на служителите, проявили се при разкриването и процеса на Тр. Костов и изплатените от специалната каса извънредни възнаграждения на служители, работили по процесите, 1950 г.

²⁹⁹ АКРДОПБГДСРСБНА, ф. 1, оп. 8, а.е. 139, касова книга за безотчетните средства на Дирекция „Държавна сигурност“.

ста общия резултат³⁰⁰. Той подчертава, че най-често оперативните отдели използват самото задържане, за да получат „големи разкрития“, а после, като видят, че не излиза нещо голямо, го предават на следствието, за да се отърват. Около 20% от разследваните през 1948 г. са изпратени в ТВО без съд, защото няма достатъчно обвинителен материал, но лицата предварително са определени като вражески. Много често преписките от отделите на ДС се изпращат в следствието с предварителна резолюция за задържаните „да се разследва за лагер“³⁰¹.

През 1949 г. пороците в следствената работа в отдела са същите. В доклада за състоянието на следствената работа и следствените отделения по окръзи се твърди, че следствието е потънало в батаци; в работата и на централно ниво, и по окръзи се допускат извращения; повечето от арестите се извършват по непроверени следствени данни и почти недокументирани агентурни материали, „има и такива следствени дела, които са възникнали по едно или няколко агентурни донесения, които при проверка се оказват провокаторски, лъжливи и неверни“³⁰². Следователите се задължават с цената на всичко да обслужат зададената политическа линия от висшите партийни ръководители от ЦК на БКП и от началниците в ДС. При разпитите основната цел е да се пречупи психологическата и физическата съпротива на жертвата по най-отвратителен начин, за да се изтръгнат желаните признания.

Оцеляването на жертвите в условията на интензивно и продължително следствие, с упражняване на непрекъснато насилие, е почти невъзможна задача. Те трудно намират подходящата стратегия за справяне със ситуацията. Много често, намирайки се на границата между живота и смъртта, те започват да дават фантастични самопризнания. Един от арестантите, поставен в продължение на три години в такива условия, е въвлякъл във „вражеската си дейност“ 600 лица, 140 от които са „били“ негови агенти, с които той лично „е работил“! Сменяват се следователите му и всеки нов следовател наследява купища показания и не се решава да вземе отношение, понеже не прави проверка на показанията и не знае верни ли са, или не. Така се сменяват следовател след следовател, трупат се показания и краят на следствието не се вижда. Има и курйози: по някои подследствени са се изредили 30–40 следователи, без да е приключено следствието³⁰³.

³⁰⁰ АКРДОПБГДСРБНА, ф. 17, оп. 1, а.е. 42 а л. 1, 2, отчет за извършената работа през 1948 г. от IV отдел при ДДС, Стефан Богданов – началник на IV отдел, 9 януари 1949 г.

³⁰¹ Пак там, л. 4.

³⁰² АКРДОПБГДСРБНА – М, ф. 6, оп. 1, а.е. 1, л. 1–4, доклад за състоянието на следствената работа в VII отдел и следствените отделения по окръзи, София, 1950 г.

³⁰³ Пак там, л. 7.

В резултат от груповата разработка на ДС „Мародери“ възниква следствено дело по доноси само на един агент, които се оказват лъжливи „и трябваше да се арестува този агент, за да се окаже, че всичко е лъжа.“ Следственото дело „Гогост“ се проточва три години, а делото „Морски стражеви катери“ продължава 19 месеца, за да „разкрие“ несъществуваща нелегална военна организация, която се е „подготвяла за преврат през 1948 г.“³⁰⁴ Стефан Богданов описва някои от методите на следствието, които са довеждали много от задържаните до „идиотизиране“, а някои от следователите „до нервно разстройство и затъпяване“:

„В следствието се е водила денонощна борба за показания само на основата на гол упорит разпит, като не се е търсела истината, а само да се покрие дадената линия. Показанията са били превърнати във фетиши. Когато физическото насилие, като средство за добиване на показания е било забранено, са били измисляни нови, по-модерни, „културни начини“ за добиване на показания. Подследствените са били заставени по цели седмици и месеци денонощно без сън, непрекъснато да броят от едно доколкото им стигат силите, за да се изморят, морално сломят, за да дадат показания, които е трябвало да покриват дадената насока на следствието...

Подследствените със седмици, месеци, са били разпитвани при поток от най-долни псувни и цинизми обикновено при единствен въпрос „говори за вражеската си дейност“. Това ги е довеждало до пълно морално разложение, обезличаване и пълно безразличие, което е позволявало те да дават чудовищни показания без да държат сметка за истинската си вражеска дейност и без да се страхуват от най-страшно наказание, което ще последва от това, което дават, стига да се сложи край на следствието и те да бъдат изведени от ареста. Тоя метод е довел подследствените не само до идиотизиране, каквито случаи имаме на душевно заболяване, но е довел и някои следователи до нервно разстройство и затъпяване. Някои от тях са се превърнали в най-груби разпитвачи, неврастеници, които чувствайки безсилие в злостата си към подследствените са губели самообладание и достигали до физическо насилие...“³⁰⁵

В забележителната си книга „Затворник К-89“ Константин Костов описва случаи на полудяване на арестанти и затворници, преминали през комунистическото следствие в 40-те и 50-те години на XX век.

³⁰⁴ Пак там, л. 6, 7.

³⁰⁵ Пак там, л. 8.

„Бай Кольо е кухненско момче за всичко... Били го до полуда! Кротък луд, с никого не разговаря. Обикновено разсипва чорбата на затворниците. Един от затворниците (генерал Богданов) протестира, че в канчето му няма достатъчно „месо“ (свински обрезки в месни ден!). Настъпва пауза. Бай Кольо отпуска ръка и черпакът цопва в баката. Грабва ножа за рязане на хляб и с един замах отрязва парче от ухото си: – На бе гад! Яж! Парчето бай Кольово ухо цопва в канчето на генерала!“³⁰⁶

На 13 март 1950 г. министърът на МВР Руси Христов се среща с началниците на оперативните отдели и работещите в следствения отдел на ДС – София. Разгледан е въпросът за побоищата, инквизициите и извращенията по време на „специалното следствие“ срещу враговете с партиен билет. Естествено, подобна среща във връзка със зверските следствия срещу вражеските елементи – класови врагове, не е необходима и ЦК на БКП не се интересува от това. За тях е важен отзвукът в партията относно борбата на ДС срещу врага с партиен билет! Направен е разбор на методите на следствената работа. Министърът обяснява причината за срещата с персоналните промени в МВР, поради това, че някои от началниците на отдели в ДС и МВР са задържани и срещу тях се провежда следствие и „за да не залегне във Вас смущение, ние искаме открито, по партийно да си поговорим за да не останат някои с някакви резерви или съмнения“. Руси Христов предизвиква към открит разговор оперативните и следствените работници: „Сега Политбюро и др. Червенков се интересуват от истината, каквато и да е тя, колкото и черна и страшна да е тя, без никакви плюсове, без прикриване, надуване или намаление... На нас е възложена тази много отговорна задача да установим за ЦК голата истина“. Тази истина, по думите на Христов, е необходима на ЦК на БКП, за да не може врагът „да компрометира следствието, да го постави под съмнение и да създаде атмосфера на взаимно недоверие вътре в партията и ако това му се удаде, това ще бъде за него голям успех. В никой случай не бива да се допусне врагът да ни води следствие, а трябва ние на него да водим... Не трябва да има съмнение, че ние ще разкрием всички врагове и гаранцията за това е, че ние имаме др. Сталин“³⁰⁷.

³⁰⁶ Костов, Константин. Затворник К-89. София, Изд. СУ „Св. Климент Охридски“, 1992, с. 63.

³⁰⁷ АКРДОПБГДСРБНА – М, ф. 10ТК, оп. А1, а.е. 19, т. 2, л. 106, 107, стенограма на срещата на министър Руси Христов с началниците на оперативните отдели и работниците от следствения отдел на ДС, София, 13 март 1950 г.

Министърът заявява, че инквизициите масово са прилагани с особена жестокост от най-отговорни лица в следствията отдел на ДС и това той обявява за отстъпление от болшевишките методи на следствие, препоръчвани от съветските съветници³⁰⁸. Всъщност, всички знаят, че нарежданията за инквизициите идват от най-високо място в ДС и от ЦК на БКП, такива е давал и самият Руси Христозов, а следствените методи са изцяло съветски патент.

В изложението си, написано в Бургаския затвор през 1951 г., Стефан Богданов посочва преките възложители на издевателствата, които той е извършвал:

„Заставен бях от Христозов и Танев, да получа от бившия полицейски комендант на София А. Богданов, фантастични „самопризнания“, че Н. Петков му дал уж инструкция за диверсионна терористична дейност. Аз получих от А. Богданов исканото...“, а за следствието срещу евангелските пастори признава: „Тук бяха създадени срамни прецеденти, които разкриваха, че в ДС не всичко е в ред. Главните подсъдими бяха насилвани да правят фантастични признания за един механично сглобен шпионаж. Със Зяпков и Михайлов се процедира така, че те полудяха от следствието, а следователят Г. Панайотов си даде оставката, защото ми заяви, че ще полудее. Официална лекарска експертиза установи тоя факт.“³⁰⁹

На тази среща Димитър Ганев, следовател в ДС, признава:

„Често пъти така става, че на един следовател се дава материал и той го използва, а в други случаи само ни се дава подследствен и се казва, че това е английски или френски шпионин и това трябва да се разкрие. В такива случаи е ясно, че следователят не разполага с нито един факт. Това, което изнесе другаря министър за неправилните методи на следствието, се отнася в най-голяма степен за мене. Под мое ръководство се извършиха безобразия и аз отчитам това... Мене ми беше станало приятно следствието, защото тука имах възможност

³⁰⁸ Пак там, л. 108.

³⁰⁹ Христов, Христо. Неопровержимо свидетелство за дългата ръка на Москва в България и чистките на БКП след 9 септември 1944 г. – Изложение на Стефан Богданов до генералния секретар на ЦК на БКП Вълко Червенков и съветското посолство в София, Бургаски затвор, 1951, с. 2. Източник: desebg.com, 15 май 2014 г.

да се сражаваш очи в очи с врага. И аз съм бил. Това смятам за сила от моя страна, това не е слабост...“³¹⁰

Следователят Людмил Цачев, който преди да постъпи в ДС е бил съдия по делата на „народния съд“ и прокурор, заявява чистосърдечно за себе си:

*„Как стана впоследствие така, че народен съдия сам достигна до положението да измъчва, защото трябва да кажа, както другите другари, че и аз съм измъчвал. В това отношение може би дори моите методи да са били по-остроумни, но няма да ги кажа да не излезе, че ние обменяме точно такъв опит... Времето, когато започнаха тези следствия по заповед, без материал, може да се счита, че е следствието на пасторите. Даваше се арестант без материал и освен това следователят се оставаше на самотек, без да му се дават указания по воденето на следствието. Казваше се, че трябва да се разобличи на основата на собствените му показания.“*³¹¹

През м. април 1950 г. А. Кирилов, главен инспектор в Държавна сигурност, информира заместник-директора на службата за действията на Георги Йорданов, Койчо Колев, Симеон Иванов и Людмил Цачев, наречени от него „следователи-садисти“. Същите събличали разследваните лица, нанасяли им побоища с въжета, принуждавали ги да играят кючек или да изяждат показанията, които са считали за неверни, завързвали са ги с белезници зад гърба им и натоварени с тухли, са ги принуждавали да обикалят стаята на следователя на колене³¹². Към тези имена категорично трябва да се добавят и Изидор Зеев³¹³, и Никола Дворянов.

³¹⁰ АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 10ТК, оп. А1, а.е. 19, т. 2, л. 115, стенограма на срещата на министър Руси Христов с началниците на оперативните отдели и работниците от следствения отдел на ДС, София, 13 март 1950.

³¹¹ Пак там, л. 115.

³¹² АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 1, оп. 3, а.е. 11, л. 6, рапорт до заместник-директора на ДДС за неправилни методи на провеждане на следствие, София, 7 април 1950.

³¹³ След смъртта на Сталин садистът Изидор (Бачи) Зеев е арестуван, набелязан като „изкупителна жертва“ в търсене на врагове с партиен билет. Случайно или не, той е вкаран в килия със земеделеца Петър Коев, бивш депутат, който е зверски инквизиран от Зеев и е било известно, че е дал клетва – оцелее ли, да отгърве земята от този изверг. Неочаквано за Коев „надзирателите“ хвърлят вързания бивш следовател, който като животно на закование вперва поглед в човека, когото е подлагал на чудовишни мъчения. Самият Коев впоследствие разказва пред затворниците, че цялата кръв се събрала в главата му; съзнанието му се замътило, виждал всичко около себе си в червено. Вдигнал юмруци и тръгнал да размаже изверга,

Уникален пример за садизъм е следствието срещу народния представител Иван Костов, който е един от първите арестувани след убийството на Никола Петков. Следствието му продължава пет години, през които е довеждан многократно до смъртта, след което под контрола на лекари е възстановяван с храна и лекарства, за да бъде подложен отново на всичко, което садистичните мозъци на инквизиторите са успявали да измислят. През 1952 г. е осъден на 20 г. затвор по „показанията“ на други, без да изтръгнат нито ред „самопризнания“ от него. В добавка към побоищата, безсънието, глада и дрогирането, в началото на следствието следователите арестуват жена му със шестмесечното ѝ бебе и ги затварят в съседна килия, за да чува детския плач и да приеме да се самообвинява³¹⁴.

Тук е мястото да бъдат споменати някои от садистичните методи на комунистическото следствие в онези години, споделени от Стефан Богданов в изложението, писано в Бургаския затвор през 1951 г., което той изпраща до Вълко Червенков и съветското посолство в София, вече като жертва на системата, на която ревностно е служил като висш началник в ДС след „Девети“. „Кошарата“, „Масата“, „Манастирската раница“ са изобретения на инквизиторите, сред които се отличават началниците в ДС Димитър Ганев, Изидор Зеев и Никола Дворянов, които с удоволствие се споделят от служители на ДС и МВР в цялата страна:

„Изобретението на Дворянов да нанася непрекъснати удари в главата околоръст през челото, докато се получи венец от подутини на главата, които след това почват да църят с компреси, от специалната санитарна служба на „алхимиците“... Ударите при това се придружават с вокалния акомпанимент на побойника. Болно, страшно и позорно е като спомням само тия мръсотии... Следват мъките с поклоните, които аз изнемоциял трябва да правя със стотици до земята пред следователя – метани на религиозни баби в църква, но тук до убийствена умора при условие, че пот от челото трябва обезателно да ороси краката на следствения мандарин, който в това време издевателски пее

отнел не един човешки живот, но в последния миг нещо го задържало. Спрям се и не на себе си започнал да крещи от болка онова, което се било насъбрало в душата му. После се свил в другия край на килията. Останал там часове. Гледал вързания бивш инквизитор, гледал го, но нищо не предприемал. А на сутринта счупил на две парчето сух хляб, което имал, и му подал половината. Тогава нервите на Зеев не издържали и той започнал да вие като ранен звяр, докато надзирателите не го изнесли и не го натикали в друга килия.“ (Николов, Тони. Балът на жертвите. // Либерален преглед, 14 септември 2015.).

³¹⁴ Константинов, Георги. Адски калейдоскоп. Спомени на затворника. София, Шрапнел, 2006, с. 387.

*песни. През време на „сеансите“ ме карат да викам „татко Чърчил!“, да славославя Тито и империалистите, и въобще небивали гаври с мен... С часове съм заставен да държа с една ръка лявото си ухо, а с другата да вдигам пред себе си кибритена клечка, която втрещено да гледам до безкрай? Идиотизъм, който може да обясни само Дворянов!*³¹⁵

Никола Шайков от с. Делчево, Неврокопско (Гоцеделчевско) получава доживотна присъда от „народния съд“, защото отказва да подпише декларация, че е македонец. През юни 1947 г. той успява да избяга в Гърция и след множество премеждия се установява в Торонто, Канада. В автобиографичната си книга „Пътят“³¹⁶ той описва безобразията, наречено „народен съд“, в Неврокоп и мъченията, на които е подложен в Държавна сигурност:

„Най-напред те свиват така, че раменете и коленете да се допрат, а ръцете ги връзват за краката. След това прекарват едно дърво под свивките на коленете и четирима милиционери, по двама от двете страни, те повдигат над пода. Останалите, кой с бич, кой с тояга започват да те налагат, придружавайки всеки удар с по една цветиста псувня. Много скоро физическите болки надделяват и ставаш безчувствен към псувните, а след известно време и към ударите. Тази процедура продължава докато се изморят, състоянието на жертвата изобщо не се взима под внимание. След това те пускат долу на цимента за провеждане на втората процедура. Тя се предпочита от милиционерите, тъй като за тях е нещо като почивка, но за жертвата е ад. За провеждането ѝ най-напред те събуват бос, а след това връзват краката ти на един стол. Първият започва да те налага с бича, а другите спокойно изчакват своя ред, почивайки си след първата процедура. Боят продължава, докато изпаднеш в безсъзнание или ако се случи някой поиздръжлив, докато се наситят. Решили, че са ти отделили достатъчно внимание, двама от тях те завличат обратно в килията, слагайки краката ти в студена вода.“

На 1 август 1950 г. Политбюро на ЦК на БКП прави оценка за състоянието и работата на следствените органи в Дирекция „Държавна сигур-

³¹⁵ Христов, Христо. Неопровержимо свидетелство за дългата ръка на Москва в България и чистките на БКП след 9 септември 1944 г. Изложение на Стефан Богданов до генералния секретар на ЦК на БКП Вълко Червенков и съветското посолство в София.

³¹⁶ Шайков, Никола. Пътят. Топпреса, 1996.

ност“. Заключениеята са, че повече от 30% от общия брой на арестуваните са неправилно задържани, много от следствията са провеждани без каквато и да било документация и не са били подкрепени с доказателства. Освен това:

„Арестуваните по правило са разпитвани денонощно и в болшинството от случаите от помощниците, а не от следователите. Такъв метод на водене на следствието се е подсказвал от самата структура на следствения апарат, съгласно която към всеки следовател са били прикрепени по трима помощници. При разпитите на арестуваните са се допускали подвеждащи въпроси. Имало е случаи, когато към отказващите да дадат показания са прилагани мерки на физическо въздействие... и поради отсъствието на контрол и ежедневно ръководство се стига до големи извращения в следствието.“³¹⁷

Изводът на Политбюро на БКП е, че в апарата на ДС са се промъкнали „кариеристични, неустойчиви, нехранещи класова омраза към врага елементи, които не са могли твърдо да провеждат указанията на партията“. Прокуратурата е обвинена, че е предоставяла делата срещу държавни престъпници на лица с недостатъчна политическа подготовка, непознаващи особеностите на работата на Държавна сигурност и затова враговете са получавали оправдателни присъди. Абсурдността на тези оценки пряко определя и абсурдните решения, които взема Политбюро на ЦК на БКП:

„Да се изготви проект за изменение на Закона за наказателното съдопроизводство, с който да се отмени изискването за образователен ценз на следователите на ДДС, като им се даде право на следствени органи... Да се изготви законопроект за създаване на специални съдилища за разглеждане на завършените от органите на ДДС следствени дела и специална прокуратура за контрол на следствието по такива дела.“³¹⁸

През 1951 г. по линия на Държавна сигурност са арестувани общо 8271 души. От тях на съд са изпратени 2806 души (79 са осъдени на

³¹⁷ АКРДОПБГДСРСБНА, ф. 66, оп. 1, а.е. 19, л. 2, решение „Б“ № 15. Постановление на Политбюро от 1 август 1950 г. за състоянието и работата на следствените органи в ДДС при МВР.

³¹⁸ Пак там, л. 2.

смърт), 2429 са въдворени в ТВО, а другите са освободени по оперативни или държавни съображения³¹⁹.

По същото време по линия на Народната милиция са предадени на прокуратурата за криминални и стопански престъпления 8275 души и само 126 от тях са изпратени в ТВО³²⁰.

Вижда се, че броят на политическите арести е еднакъв с този на извършителите на криминални и стопански престъпления, като в ТВО са въдворени около 30% от арестуваните от Държавна сигурност и само 1,5% от криминалните престъпници.

През 1952 г. и до м. септември 1953 г. Държавна сигурност арестува 4821 души, 2774 от които са осъдени (162 на смърт), 504 са въдворени в ТВО и са освободени 973 души, значителна част от които по оперативни съображения³²¹.

Апаратът от сътрудници на ДС по всички направления през 1953 г. се увеличава до 55 000 души (без околиците!). Стилът и методите на следствената работа в ДС не се променят, ефективността на сътрудниците на ДС е ниска и министърът на МВР ген. Георги Цанков докладва пред Политбюро на ЦК на БКП:

„Подследствени от 1,2,3 години са държани на следствие. Разчитало се е главно на физическо насилие и на строгия арестантски режим. Агентурно-оперативната работа беше много слаба и лошо насочена. Сред служителите на МВР се е създадо усещането, че те са над всички, че на тях всичко им е позволено, че за тях не важат законите, което е довело до извращения – взимани са имоти и е използван незакон-

³¹⁹ От тях 3998 души са арестувани вследствие на агентурни разработки, 944 по следствени данни и 3329 по други данни. – В: АКРДОПБГДСРСБНА, ф. 1, оп. 1, а.е. 2130, 27 март 1952, л. 3, 4, сведение за извършените арести през 1951 г. по линия на ДС.

³²⁰ От тях 6677 са арестувани за убийства, грабежи, кражби, тежки телесни повреди, разврат, изнудвания и др. криминални престъпления; 1019 за кражби и присвоявания от длъжностни лица; 389 за подкупи, спекула, укриване и отклонение на стоки, измами; 284 за неизпълнение на държавни доставки; 199 за злоупотреба със служебно положение; 175 за безстопанственост и повреждане на държавно имущество; 93 за незаконно притежаване на оръжие; 70 за контрабанда и търговия с валута; 93 за незаконно притежаване на оръжие и др. – В: АКРДОПБГДСРСБНА, ф. 1, оп. 1, а.е. 2130, л. 5, 6, сведение относно арестуваните и задържани лица през 1951 г. във връзка със следствената работа на Народната милиция.

³²¹ През 1952 г. и 1953 г. са задържани за доказани обикновени престъпни деяния още 1100 лица, предимно селяни, но като трудещи се не са съдени, а само след разобличаване са освободени с предупреждение. Обяснението на МВР е, че „Стремежът на ДС е да арестуват, колкото се може по-малко трудещи се – работници, бедни и средни селяни.“ – В: АКРДОПБГДСРСБНА, ф. 66, опис 1, а.е. 39, протокол „Б“ № 5 от 21 ноември 1953 г., Решение на Политбюро относно работата на органите на МВР.

*но трудът на населението, не се е водела никаква сериозна работа срещу незаконните арести, извращенията и злоупотребата с власт...*³²²

Отново Политбюро обяснява извращенията с „недостатъчната партийност“ и „ниската комунистическа съзнателност“ на следствените органи, но основният виновник остава „старата и дълбоко законспирирана агентура из средите на бившите капиталистически елементи, завършили или специализирали в капиталистически страни, на бившите ръководители на монархо-фашистката власт, ръководители на буржоазни партии, царски офицери, религиозни секти и др., която имат английските, френските, италианските, американските и др. разузнавания“³²³.

Практиката да се вкарват хора в ТВО без доказани престъпления продължава и след Априлския пленум на ЦК на БКП през 1956 г., за който комунистите твърдят, че е сложил край на извращенията. През 1957 г. 12 души от Русенски окръг са въдворени в ТВО и по признание на ДС – Русе:

*„Въдворените лица са само по разработки на оперативните отделения, без да е имало възможност да се документира престъпната им контрареволюционна дейност поради замаскирания начин на водене на борба срещу властта. Изхождайки от обществената опасност на обектите ДС – Русе е излизало с предложения за въдворяване... Беше се създадо временно увлечение от страна на оперативния състав на околийските управления на МВР към изготвяне на предложения за въдворяване с тенденция да се освобождават от трудно разработваните обекти и по този начин да се минава в реализации на водените от тях разработки.“*³²⁴

През 1962 г. на заседание на пленума на ЦК на БКП за допуснатите от Антон Югов, Георги Цанков, Руси Христозов и др. извращения в периода 1949-1950 г., главните организатори на тези жестокости признават вината си: Тодор Живков нарича мъченията в следствието на ДС „средновековни методи на инквизиции“³²⁵; Руси Христозов – „черна страница в историята на партията“ и „провинение, за което няма давност“³²⁶; Антон Югов – „по-

³²² Пак там, л. 24.

³²³ Пак там, л. 26.

³²⁴ АКРДОПБГДСРСБНА – Рс, ф. 1, оп. 1, а.е. 439, л. 10, доклад за състоянието на следствената работа при следственото отделение на отдел ДС – Русе за времето от 1 януари до 31 декември 1957 г.

³²⁵ ЦДА, ф. 1Б, оп. 5, а.е. 553, л. 1-8, доклад от Тодор Живков, изнесен на заседание на пленума на ЦК на БКП за допуснатите от Антон Югов, Георги Цанков, Руси Христозов и др. извращения в периода 1949-1950 г., София, 4 ноември 1962 г.

³²⁶ Пак там, л. 83-85.

рочен период за партията“³²⁷. Георги Цанков признава, че в тези години всеки, при най-малко подозрение, е трябвало да бъде проверен чрез разработка, а щом се разработва от ДС, разработката трябва да се реализира, което се извършва чрез арест, но:

*„... като се арестува, теорията гласи: арестуваният е враг. Тогава не се търси истината враг ли е или не, а се казва по теорията, която беше възприета, щом като е арестуван, следователно към него отношението е като към враг. От там и всички извращения, всички инквизиции, това което натвори и ДС.“*³²⁸

Най-циничното е, че в посочените изказвания на пленума отговорните за тези жестоки престъпления говорят само за процеса срещу Трайчо Костов и репресиите срещу съпартийците си и дума не продумват за избитите и репресираните от тях след 9 септември 1944 г. класови врагове!

9.1. Свидетелство: Убийството на двама студенти в ДС – Габрово

На 2 юли 1949 г. умира Георги Димитров. В седмицата на всенароден траур в памет на агента на Коминтерна и на СССР, на 6 юли в Габрово, тече съдебен процес срещу студентите Илия Николов и Генчо Тодоров, обвинени за участие в легионерска конспирация. По време на процеса те „са обърнали съда на трибуна, от която са отправили жлъч и хули срещу властта на Отечествения фронт и СССР.. Особено голяма плесница с държанието си са нанесли на органите на ДС, като са заявили, че показанията, дадени при следствието са изтръгнати с големи жестокости... С държанието си пред съда те просто са целели да хулят и бичуват органите на властта. Това става през траурната седмица, по случай загубата на нашия скъп и незабравим учител и вожд Георги Димитров“³²⁹.

Това за БКП и ДС е недопустимо. Планирано е отмъщение! През нощта на 8 срещу 9 юли началникът на ДС – Габрово Иван П. Дряновски извиква оперативния работник Тодор Варчев и двамата групови началници Васил Нейнов и Стефан Райков, които с торби, пълни с пясък, пребиват

³²⁷ Пак там, л. 10-13.

³²⁸ Пак там, л. 14-17.

³²⁹ АКРДОПБГДСРСБНА, ф. 1, оп. 1, а.е. 1113, л. 1, доклад на Видю П. Димов, инспектор в отдел Особена инспекция“ при МВР.